

รอยต่างทางประวัติศาสตร์ กับ อุปทานคติทางการเมือง

โดย ทองปราย พันแสง

๒๕๖๕ ค. ๑ . ๔ ๕

กรณีอสังกรรมของ รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ได้ก่อความงุนงงและสงสัยต่อปณิยามแห่งจริยธรรมทางการเมืองอย่างรุนแรง โดยเฉพาะต่อคนรุ่นใหม่ที่มีน้ำใจอันใสสะอาดทางการเมืองและต่อประวัติศาสตร์อันเต็มไปด้วยการบิดเบือนของประเทศ

คำถามมากมายได้เกิดขึ้น ไม่เพียงแต่แคลงใจต่อธรรมะที่ว่า ‘ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม’ เท่านั้น แม้แต่หลักพื้นฐานที่

กล่าวกันว่า ‘ประวัติศาสตร์ได้’ ก็ยิ่งจะกลายเป็นปริศนามาก

มากกับสำแดงความยิ่งใหญ่ของ นายปรีดี พนมยงค์!
ลูกชานาแห่งพระนครศรีอยุธยาผู้นี้มิได้ก่อบทบาททั้งทางความคิดและทางการเมืองในยามที่มีชีวิตอยู่เท่านั้น แม้เมื่อหมดลมหายใจและสังขารกลายเป็นเถ้าธุลีไปแล้ว เรื่องราวของเขาก็ยังเป็นข้อถกเถียงอย่างสำคัญ

ขอย่านำอัฐิกลับประเทศ จนกว่าสังข์จะเบนที่รับรู้ของราษฎรอย่างทั่วถึง” นี้เป็นเสมือนพันธกรรมที่ไม่ต่างไปจากลูกระเบิดทางความคิด

ที่โยนมาจากชานกรุงปารีส โดยมีมือของชายชราที่วัยใกล้จะครบ ๘๓ ปี

และนี่เป็นสัจวาจาอันสะท้อนถึงความเข้าใจต่อความเป็นจริงของสังคมไทยอย่างยิ่งของ รัฐบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะในห้วงกึ่งศตวรรษที่ผ่านมา!

มองย้อนกลับสู่ประวัติศาสตร์ยุคใกล้

ใครก็ตามที่เกิดความสงสัยว่าทำไมรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีท่าทีค่อนข้างเย็นชาต่ออสังกรรมของอดีตผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน อดีตนายกรัฐมนตรีน และ ‘รัฐบุรุษอาวุโส’ ที่มีนามว่า ปรีดี พนมยงค์ ขอให้มองย้อนกลับไปยังประวัติศาสตร์ยุคใกล้

ทำไม ‘เทียนวรรณ’ และ ‘กศร.กุหลาบ’

จึงต้องกลายเป็นคนบ้า ๆ บอ ๆ ในสายตาของนักเขียนและนักบันทึกประวัติศาสตร์ยุคหนึ่ง?

ทั้ง ๆ ที่ ‘เทียนวรรณ’ กล่าวในแง่สายตา ยาวไกล เขามองประเทศด้วยความเป็นห่วง มองเห็นว่า มีแต่เทคนิควิทยาการจากตะวันตก เท่านั้นจะช่วยให้สยามก้าวรุดไปสู่ความสมัยใหม่ และมีแต่การปกครองในรูปของ “สภาบาลีเยเมนต์” เท่านั้นที่จะทำให้คนมีความเต็มคน มากยิ่งขึ้น

บำเหน็จของ ‘เทียนวรรณ’ คืออะไร?

คือ การถูกจำขัง ณ คุก อย่างเหี้ยมโหด เขาถูกสวมขื่อคอกเยี่ยงเดียวกับโจรพาลสันดานหยาบ เขาถูกนักบันทึกประวัติศาสตร์บิดเบือน และกล่าวหาว่าเป็นคนบ้าเป็นคนสติเฟื่องและแทบไม่มีความหมายอะไรเลย

‘เทียนวรรณ’ ต้องทณฑ์ทรมาณจากการบิดเบือนเช่นนั้นแล้ว โฉน นายปรีดี พนมยงค์ เด็กลูกชวานาที่ไร้สกุลรุนชาติจากพระนครศรีอยุธยาจะไม่ถูกทณฑ์ทรมาณเช่นนั้นด้วยเล่า?

นายปรีดี พนมยงค์

‘มันสมอง’ คณะราษฎร

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ชื่อว่าเป็นนักเรียนที่มีสมองเฉียบแหลมคนหนึ่งของสยามประเทศ ลูกชวานาบ้านนอกอย่างเขา หากเรียนไม่ล้มเลิกจริงๆ แล้ว โฉนจะแหวกปรากรการกระทั่งได้รับทุนหลวงของกระทรวงยุติธรรม ไปศึกษาวิชากฎหมายยังประเทศฝรั่งเศสเล่า?

สิ่งที่นายปรีดี ได้มาจากฝรั่งเศสมิได้เป็นเพียงวิชาการทางกฎหมาย อย่างน้อยระบอบประชาธิปไตยของฝรั่งเศส อันเป็นบ้านเกิดของวอลแตร์ มองเตสกีเออ และ รุสโซ ก็ย่อมจะซึมซาบในจิตใจของหนุ่มที่ชื่อ ปรีดี และเพื่อน

พ้องของเขา

ระหว่างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับระบอบประชาธิปไตยในสายตาของสามัญชน เช่น นายปรีดี พนมยงค์ ร้อยโทแปลก ชิตตะสังคะ ร้อยตรีทัศนัย มิตรภักดี ร้อยโทประยูร ภมรมนตรี เป็นต้น ย่อมมีความล้ำเลิศแตกต่างกันอย่างแน่นอน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้อำนาจอธิปไตยอยู่ในมือของประชาชน

ดังนั้น คณะราษฎรจึงได้ก่อกำเนิดขึ้นและเติบโตใหญ่ขยายตัว จนสามารถก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕!

เหตุการณ์ ๒๔๗๕

การปฏิวัติที่ล้มเหลว

เนื้อหาทางการเมือง คณะราษฎรต้องการที่จะทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างน้อยที่สุดเรียกตามภาษาของกลุ่มคำสั่ง ๖๖/๒๓ ก็คือ การปฏิวัติประชาธิปไตย

การปฏิวัติเช่นนี้ หากศึกษาจากต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส จีน จะเห็นว่าโดยเนื้อหาแล้ว ก็คือ การสถาปนาระบอบประชาธิปไตยแทนที่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กล่าวคือโอนอำนาจมอบให้กับประชาชนแทนที่จะอยู่ในมือของคน ๆ เดียว

คณะราษฎรสามารถยึดอำนาจทางการเมืองได้สำเร็จ แต่นั่นก็ได้หมายความว่า การปฏิวัติของคณะราษฎรจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายอย่างสิ้นเชิง

ภายหลังจากการปฏิวัติไม่นาน เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ พยายามจะเสนอร่างเค้าโครงเศรษฐกิจ อันถือได้ว่า เป็นการปฏิวัติทางเศรษฐกิจ เขาก็ถูกต่อต้านคัดค้านอย่างรุนแรง

จากซ้ายไปขวา (นั่ง) ปรีดี พนมยงค์ หลวงวิจิตรวาทการ ชม จารุรัตน์
(ยืน) ควง อภัยวงศ์ แถบ อภัยวงศ์ ควง รักตะประจิต

กระทั่งถูกเนรเทศออกนอกประเทศ และแม้คณะราษฎรจะก่อรัฐประหาร ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ แยกยึดอำนาจกลับคืนมาได้ แต่จากเงื่อนไขการเมืองนี้ ไม่เพียงแต่กระทบขวัญสู้รบของ นายปรีดี พนมยงค์ ลงเท่านั้น แต่ก็เปิดโอกาสให้ พันโทหลวงพิบูลสงคราม ซึ่งเป็นตัวแทนความคิดชาตินิยมคลั่งชาติให้ผงาดขึ้นมามีอำนาจ

ยิ่งเมื่อ พันเอกหลวงพิบูลสงคราม ขึ้นสู่ฐานะนายกรัฐมนตรีในปี ๒๔๘๑ เส้นทางของประเทศก็ยิ่งก้าวไกลกับสีสนัการปกครองในแบบฟาสซิสต์ อันเป็นกระแสที่พุ่งทะยานอย่างรุนแรงทั้งที่ เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น

ระบอบประชาธิปไตยอันแท้จริงที่ในคณะราษฎรอย่างน้อยก็ นายปรีดี พนมยงค์ เคยตั้ง

ปณิธานอย่างค่อนข้างเป็นรูปเป็นร่าง ที่สุดก็ยิ่งถอยห่างออกไป และประชาชนก็ได้ระบอบเผด็จการภายใต้ท้อปู้ตทิมพเข้ามาแทนที่

และแม้ภายหลังสงคราม นายปรีดี พนมยงค์ จะได้อำนาจทางการเมืองอย่างค่อนข้างสมบูรณ์มากที่สุด แต่ปรปักษ์ทางการเมืองของ นายปรีดี ก็มีได้มีแต่เพียงกลุ่มอนุรักษนิยมที่สูญเสียอำนาจอิทธิพลไปเนื่องจากเหตุการณ์ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เท่านั้น หากยังมีกลุ่มทหารที่ต้องลงจากเวทีเนื่องจากการดำเนินนโยบายสงครามที่ผิดพลาดอีกด้วย

จากปี ๒๔๘๘ ถึง พฤศจิกายน ๒๔๙๐ จึงเป็น “ฤดูกาลอันแสนสั้นของประชาธิปไตย” ที่หลังจากนั้นโอกาสของ นายปรีดี พนมยงค์ และกลุ่มพลังประชาธิปไตยของเขาก็หมดสิ้น

ทั้งโดยถูกเข่นฆ่าไล่ล่าและทั้งเพราะไม่มีเงื่อนไข
อีกเลย

เส้นทาง ปรีดี พนมยงค์ เจตนารมณ์ ‘เทียนวรรณ’

หากประเมินบทบาทของ นายปรีดี พนม
ยงค์ในทางประวัติศาสตร์ เขาก็มีคุณูปการต่อ
ระบอบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับที่วอลแตร์
มองเตสกีเยอ รูสโซ มีต่อระบอบประชาธิปไตย
ฝรั่งเศส

การิบัลดี มีต่อประชาธิปไตยอิตาลี และ
หมอลซุนยัตเซ็น มีต่อประเทศจีนใหม่

เขาคือผู้สืบทอดเจตนารมณ์ประชาธิปไตย
ของ ‘เทียนวรรณ’ และของ ‘ชบถ ร.ศ. ๑๓๐’
คุณูปการของเขาที่ยิ่งใหญ่กว่าก็ตรงที่ เขา
สามารถแปรความคิดให้กลายเป็นการกระทำ
ที่เป็นจริง

แน่นอน เมื่อเขายืนหยัดในหลักการแห่ง
ระบอบประชาธิปไตย ในอีกด้าน เขาก็กลายเป็น
ปีศาจร้ายของผู้ปรารถนาที่จะรักษาระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้ดำรงคงอยู่ ยิ่งนาย
ปรีดี ต่อสู้เพื่อความคิดประชาธิปไตยมากเท่าใด
เขาก็ย่อมจะถูกต่อต้านจากความคิดที่ตรงกัน
ข้ามกับประชาธิปไตยมากเท่านั้น

นายปรีดี พนมยงค์ อาจไม่ถูกจับเข้าขัง
คุก พร้อมกับชื่อคาเช่นเดียวกับ ‘เทียนวรรณ’
แต่เขาก็ตกเป็นเหยื่อแห่งการป้ายสีทางการเมือง
ในกรณีสวรรคต จนถึงกับต้องระหกร
ระเหินจากประเทศ

หากปรบักษ์ทางการเมืองของเขายังมี
ลมหายใจอยู่จะกล้ายอมรับต่อความเป็นจริง
ที่พวกตนได้เสกปั้นขึ้น การกู่ร้องตามโรงหน้
และการซุบซิบใต้ดินกล่าวหาว่า “ปรีดีฆ่าใน

หลวง” นั้น เนื้อแท้ก็คือ การล้างแค้นอย่าง
อาฆาต อันเนื่องมาจากกรณี เปลี่ยนแปลง
การปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕
นั่นเอง

หลักการในการประเมิน ขึ้นกับ เนื้อหาการเมือง

มีการถกเถียงในทางวรรณกรรมมากกว่า
๒ ทศวรรษแล้วว่า ระหว่างเนื้อหากับรูปแบบ
อะไรเป็นหลักอะไรเป็นรอง ระหว่างการเมือง
กับศิลปะ อะไรเป็นหลักอะไรเป็นรอง

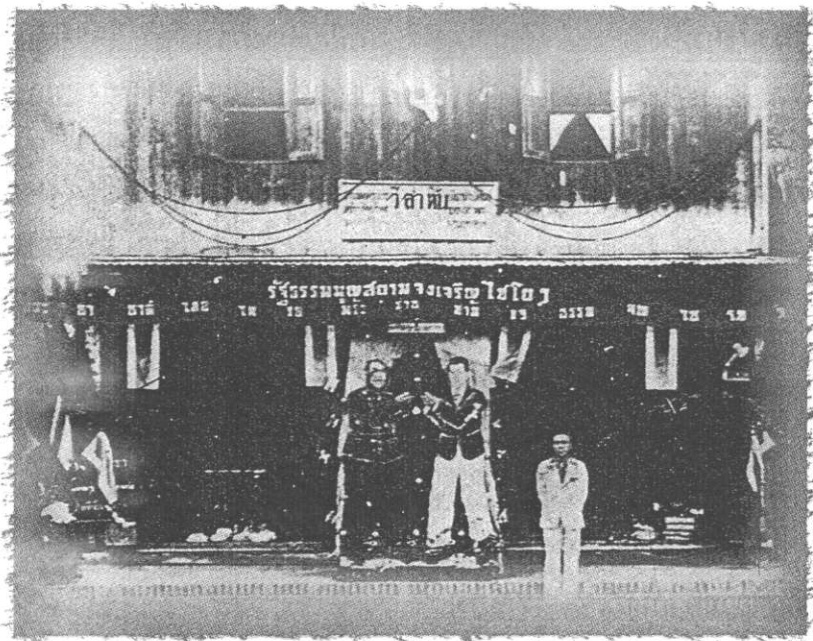
กล่าวโดย ความเป็นวิทยาศาสตร์แห่ง
วรรณคดีวิจารณ์ ระหว่างเนื้อหากับรูปแบบ ๒
ส่วนนี้จะต้องกลมกลืนกันอย่างเป็นเอกภาพ
กล่าวคือ เนื้อหาที่ดี ปรากฏอยู่ใน รูปแบบ
อันงดงาม

แต่ในความเป็นจริงของวิทยาศาสตร์สังคม
ยังมีอุปาทานคติทางการเมืองเจือระคนอยู่อย่าง
ไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้น

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้มีส่วนสำคัญใน
การต่อสู้เพื่อระบอบประชาธิปไตย เขายังมี
คุณูปการต่อเอกราชของประเทศในห้วงที่รัฐบาล
ทหารได้กระโจนเข้าสู่ภัยร้ายแห่งสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ เพียงบทบาทสองบทบาทนี้ก็อาจกล่าว
ได้ว่า เขาเป็นเยี่ยมอย่างแห่งผู้รักประชาธิปไตย
และรักชาติเยี่ยมชีวิต

คุณธรรม ๒ ข้อ: นี้ เขาควรได้เป็นวีรชน
รักชาติและวีรชนแห่งระบอบประชาธิปไตย

แต่โฉมอสังกรรมของเขาได้กลายเป็น
อาการอ้าอึ้งในส่วนของรัฐบาลผู้รับผิดชอบ
ต่อประเทศ นี้จะมีหมายความว่า หลักการ
ประเมินบุคคลของปัญญาชน นักวิชาการ และ ผู้
รักชาติรักประชาธิปไตย ไร้น้ำหนักหรือ?

กระแสดความตื่นตัวของประชาชน
เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
ภายหลังการอภิวัฒน์ ๒๔๗๕

นี่ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นว่า การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวอย่างอันแจ่มชัดมากกว่า ซากเดนทรศนะเก่าอันเป็นปรปักษ์ต่อความก้าวหน้าแห่งระบอบประชาธิปไตยยังแผ่ร่มเงาอันมืดครึ้มอยู่เหนือสังคมประเทศไทยของเราอย่างมิอาจปฏิเสธได้

กมลจ้อประวัติศาสตร์ย่อมรดไปข้างหน้า

ครั้งหนึ่ง นามของ จิตร ภูมิศักดิ์ เป็นเสมือนสิ่งต้องห้าม ณ บริเวณเทวาลัยของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ด้วยแรงผลักดันของ นิสิตนักศึกษา และปัญญาชน แม้ว่าเขาจะถูกปฏิเสธจากทำเนียบนักเขียนอักษรศาสตร์ แต่งานวรรณกรรมอันล้ำเลิศของเขาก็เป็นที่ยกย่องในวงวิชาการอย่างสูง

ครั้งหนึ่ง นามของ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ก็เป็นนามต้องห้าม แต่วันเวลาที่ผ่านไป นาม

ของเขาไม่เพียงจำหลักในดวงใจของผู้รักวรรณกรรมเท่านั้น ผู้รักประชาธิปไตย ผู้รักความเป็นธรรมก็น้อมคารวะด้วยความสำนึกในบุญคุณ

นามของ ปรีดี พนมยงค์ ก็เช่นเดียวกัน!

นายปรีดี พนมยงค์ กับ ระบอบประชาธิปไตย เป็นความ 'หนึ่งเดียว' ที่มีอาจแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด

นายปรีดี พนมยงค์ กล่าวได้ถูกต้องทีเดียวที่ว่า เมื่อใดลัทธิจะเป็นที่รับรู้ของประชาชน เมื่อนั้นอริชของตนจึงสมควรนำกลับประเทศไทย ซึ่งนั่นก็หมายความว่า ประชาชนนั่นเองจะเป็นผู้แห่แหนและนำเอาอริชที่เหลือเพียงอังคารไปสติด ณ สถานที่อันควรสติด

เกียรติภูมิของ นายปรีดี ในขณะนี้อาจจะดำรงอยู่จำเพาะในจิตใจของผู้รักประชาธิปไตยอย่างบริสุทธิ์จริงใจ เขาจึงเป็นมิตินี้ที่อาจจะบ่งบอกได้ว่า ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์แล้ว หรือว่า มีร่มเงาอันมืดครึ้มของระบบเผด็จการครองอยู่

อย่างไรก็ตาม วิถีวิวัฒน์ของสังคมย่อมมีแต่จะก้าวรุดไปข้างหน้า มันมิได้ขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมณ์ส่วนตัวของใครคนใดคนหนึ่งทั้งสิ้น การเติบโตใหญ่ขยายตัวของทุนไม่ว่าทุนนั้นจะเป็นทุกผูกขาดหรือทุนภายในประเทศก็ตาม แต่มันก็มีส่วนอย่างสำคัญที่จะทำให้ปัจจัยทางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ที่เศรษฐกิจสินค้าเข้าแทนที่เศรษฐกิจธรรมชาติที่การผลิตเพื่อธุรกิจเข้าแทนที่การผลิตแบบกินเอง ใช้เอง ที่อุตสาหกรรมจะช้าแรกแทรกเข้าไป แม้แต่ในการผลิตด้านเกษตรกรรม ยิ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจขยายตัวก็ย่อมจะ

ก่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ใครที่คิดจะฉุดกงล้อแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใครเหล่านั้นก็ย่อมจะผิดหวัง เจ็บปวด และมีโอกาสถูกกงล้อบดทับอย่างไม่ต้องสงสัย

ด้วยวิถีดำเนินทางสังคมเช่นนี้ โอกาสที่นามของ ปรีดี พนมยงค์ จะเพิ่มความยิ่งใหญ่ยิ่งเพิ่มทวีขึ้น ผู้ฉลาดย่อมปฏิบัติตนอย่างเข้าใจและใช้เงื่อนไขแห่งการเปลี่ยนแปลงให้เป็นประโยชน์!

มิใช่เป็นประโยชน์แก่นายปรีดี พนมยงค์ หากแต่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและราษฎร!

มติชน, ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๖

นายหมึก 'เก็บตก'

ความรู้สึกผิดชอบ คือ
เสียงภายในที่เตือนเร่าว่ามีใครกำลังจ้องเราอยู่

เชช.แอล. เมงเคน (ค.ศ.๑๙๙๐-๑๙๕๖)

ผู้พิพากษา คือ
นักศึกษาวชิราภุมายที่ให้คะแนนตัวเองเวลาสอบ

เชช.แอล. เมงเคน